

Den 7 april 1972 överlämnade landskapsstyrelsen till landstinget en framställning med förslag till landskapslag om folkhälsoarbetet (Framst. 20/1972). I framställningen ingående lagförslag hade utarbetats med rikets folkhälsolag av den 28 januari 1972 (FFS 66/72) såsom förebild. På grund av att landskapsstyrelsen då ansåg, att lagen borde fås att träda i kraft så snart som möjligt, gavs icke tillfälle att i förslaget till lagtext lösa flere praktiska problem, som hade direkt samband med den genomgripande omorganisationen av den öppna hälsovården. Landskapsstyrelsen ansåg därför att dessa problem skulle lösas av kommunerna själva i anslutning till lagens ikraftträdande.

I lagutskottets betänkande nr 22/1971-72 i anledning av framställningen framhålles bl.a. att man vid reformen bör eftersträva en gemensam organisation för hela landskapet. Med tanke på att förberedelserna för bildande av ett kommunalförbund för hela landskapet fortskridit ganska långt var det enligt lagutskottets mening därför nödvändigt att lagstiftningen skulle samordnas med en sådan lösning redan från början för att undvika svårigheter i organisationsarbetet. I detta avseende borde bl.a. kostnadsfördelningen mellan kommunerna få någon reglering i lagförslaget. På grund därav föreslog utskottet att framställningen skulle förkastas och att landstinget skulle hemställa om en ny framställning med förslag till landskapslag om folkhälsoarbetet. Innan landstinget tog ställning till lagutskottets förslag beslöt landskapsstyrelsen emellertid återkalla framställningen.

Landskapsstyrelsen har nu omarbetat lagförslaget till vissa i denna framställning närmare berörda delar. För övrigt hänvisas till landskapsstyrelsens tidigare framställning i ärendet.

Med utgångspunkt från de synpunkter lagutskottet framlagt har landskapsstyrelsen nu utarbetat nya stadganden särskilt vad gäller förvaltningen av folkhälsoarbetet. Den primära skyldigheten för att folkhälsoarbetet upprätthålles enligt lagförslaget skulle fortfarande åligga kommun på sätt i lagen närmare stadgas, medan det praktiska förverkligandet skulle ankomma på ett kommunalförbund med samtliga kommuner som medlemmar. För denna lösning talar särskilt den omständigheten att kommunerna redan tillsatt en gemensam arbetsgrupp att utreda frågorna kring bildandet av ett kommunalförbund.

Förbundsfullmäktige skulle enligt lagförslaget tillsätta en förbundsstyrelse, som i lagen föreslås få benämningen hälsovårdsstyrelse samt en hälsonämnd för varje övervakningsområde. På hälsonämnd skulle ankomma de uppgifter som enligt rikets folkhälsolag handhas av hälsovårdsnämndernas övervakningsavdelningar d.v.s. de ärenden som rör den enskilda människans miljö. Landskapet skulle vara uppdelat på hälsonämndernas övervakningsområden.

En möjlighet därvid är att övervakningsområdena skulle vara indelade så att de motsvarar nuvarande hälsovårdsdistrikt, varvid skärgårdskommunerna antingen skulle vara uppdelade på samma sätt som då det gäller högstadieskolornas elevupptagningsområden eller bilda ett eget övervakningsområde. Det skulle dock stå kommunerna fritt att i grundstadgan bestämma om gränserna för dessa områden.

Varje kommun inom övervakningsområdet skulle erhålla minst en medlem i hälsonämnden. På detta sätt skulle den lokala representationen säkerställas och nämnden tillföras nödig lokalkännedom. Hälsonämnd skulle fungera som självständigt beslutande organ. För att nödvändig samverkan skall finnas mellan hälsovårdsstyrelsen och hälsonämnderna föreslås att minst två av varje hälsonämnds ledamöter samtidigt skall vara medlemmar i hälsovårdsstyrelsen. Den tänkta organisationen framgår av bilagda schema.

Såsom tidigare nämnts efterlyste lagutskottet i sitt betänkande bestämmelser om fördelningen av kostnaderna mellan kommunalförbundets medlemskommuner. Lagutskottet ansåg därvid att en fördelning enligt skattöreprincipen låg nära till hands bl.a. på grund av att samma princip även tillämpas beträffande centralsjukhusets kostnader. Men även andra lösningar hade diskuterats inom utskottet.

Landskapsstyrelsen har låtit utarbeta en kalkyl med 1971 års hälsovårdskostnader som grund för att få en klarare uppfattning om hur olika fördelningsprinciper verkar i praktiken. Tyvärr har det varit omöjligt att räkna fram en fördelning av bruttokostnaderna enligt patienternas hemkommun, enär de nuvarande hälsovårdsdistrikten icke för sin patientstatistik på basen av hemkommun. Som första fördelningsgrund har därför använts endast antalet invånare. Landskapsbidraget har därefter beräknats enligt kommunernas bärkraftsklass. Kalkylen framgår av framställningen närsluten bilaga. Skulle patienternas hemkommun ha lagts till grund för kostnadsfördelningen skulle resultatet troligen ha blivit något annorlunda måhända till de mindre kommunernas nackdel på grund av åldersstrukturen hos dessa kommuners invånare.

Landskapsstyrelsen har stannat för skattöreprincipen som fördelningsgrund speciellt med tanke på att centralsjukhusets kostnader redan fördelas enligt denna princip och att hälsocentralen kommer att verka i nära samarbete med sjukhuset icke minst genom köp av olika specialtjänster och, såvitt gäller åldringsvården genom att bekosta vården av vissa patienter på centralsjukhusets geriatriska avdelning. Även med tanke på ett framtida samgående på det organisatoriska planet mellan den slutna och öppna hälsovården är detta alternativ motiverat.

Samarbetet mellan centralsjukhuset och hälsocentralen skulle närmare regleras genom dels kommunalförbundets verksamhetsplan och dels en 5-årig verksamhetsplan som landskapsstyrelsen avser att låta utarbeta för centralsjukhuset. Genom att landskapsstyrelsen fastställer vardera planen skulle nödvändig koordinering kunna fås till stånd. Avsikten är att vid hälsocentralen icke skulle finnas akutplatser för sjukvården utan endast kronikervårdplatser. Dessutom skulle centralsjukhusets tekniska utrustning även kunna utnyttjas av hälsocentralen genom köp av olika tjänster.

Enligt 4 § 2 mom. skulle kommunalförbundet kunna övertaga förutom veterinärvården även andra för medlemskommunerna gemensamma uppgifter. Härmed avses i första hand sjukavdelningarna vid de kommunala åldringshemmen samt den kommunala yrkesinspektionen. Enligt ett till kommunerna översänt cirkulär har socialministeriet rekommenderat kommunerna att låta hälsovårdscentralen övertaga yrkesinspektionen.

I lagförslaget förutsättes att kommunerna i grundstadgan för kommunalförbundet kan överenskomma om röstfördelningen och om fördelning av mandaten i förbundsfullmäktige enligt andra grunder än vad som stadgas i landskapslagen om samarbete mellan kommuner.

Denna möjlighet anser landskapsstyrelsen borde föreligga med hänsyn till att antalet invånare i staden i förhållande till övriga medlemskommuner har väsentligt förändrats sedan landskapslagen om samarbete mellan kommuner tillkommit. Den omständigheten att kostnadsfördelningen skall ske enligt skattöreprincipen kan även anses motivera en sådan möjlighet. I sin framställning till landstinget med förslag till landskapslag om grunderna för skolväsendet föreslog landskapsstyrelsen samma undantag beträffande grundstadgan för högstadiesdistriktet, men landstinget fann den gången för gott att stryka möjligheten till undantag. Landskapsstyrelsen anser emellertid att undantaget nu är särskilt motiverat på grund av dels kostnadernas omfattning och dels genom omfattningen av stadens nuvarande hälsovårdsförvaltning.

Stadgandena i 3 kap. angående folkhälsoarbetet har i lagförslaget erhållit i stort sett samma innehåll som i landskapsstyrelsens tidigare framställning. I vissa avseenden har dock ändringar införts.

Stadgandena i 13 § (enligt landskapsstyrelsens framst. 20/1972 14 §) har förutom stilistiska ändringar även vissa punkter givits ett annat innehåll i sak. Sålunda har uteslutits skyldigheten att ordna sjukhusvård, dock icke såvitt gäller kronikervården. Detta motiveras av att centralsjukhuset såsom nämnts även efter folkhälsolagens införande skulle handha den akuta sjukhusvården i landskapet.

Området för skolhälsovården har i förslaget utsträckts till att omfatta samtliga skolor i landskapet. I verksamhetsplanen skulle närmare föreskrivas om på vilket sätt denna vård skall anordnas.

I 14 § (15 §) har benämningen "hälsovårdscentral" ändrats till det något kortare "hälsocentral". I tidigare förslag ingående stadganden om de uppgifter som kan åläggas hälsocentralen har utgått på grund av att motsvarande stadgande redan ingår i 4 § 3 mom. Med hälsocentralen avses icke enbart de utrymmen dit verksamheten förläggas utan den institution som omhänderhar i 13 § nämnda funktioner eller närmast de funktioner som nu hör till kommunalläkarens, hälsosystemens, barnmorskans, mödra- och barnarådgivningens, skolläkarnas, skolhälsostrarnas och skoltandläkarnas åligganden.

Stadgandena angående vård och undersökning av patienter har något omarbetats och förkortats. Bland annat har stadgandet om att sjukvårdsinrättning skulle kunna ersätta hälsocentralens vårdplatser slopats enär denna skyldighet att upprätthålla dylika platser redan begränsats. För det fall kommunalförbundet på frivillig väg skulle anskaffa vårdplatser närmast med tanke på kronikervården, har dock stadgandet i 15 § bibehållits. Däremot anser landskapsstyrelsen läkarnas och övrig personals uppgifter vara så självklara att om dessa uppgifter icke behöver stadgas i denna lag. Frågan om läkarnas inbördes förhållande kan regleras i kommunalförbundets tjänstereglemente. Sålunda har 17 § i tidigare förslag helt kunnat utgå.

På grund av att landskapet nu föreslås omfatta ett distrikt har landskapsstyrelsen icke ansett det mera vara nödvändigt att i lagen påbjuda en särskild av landskapsstyrelsen utarbetad plan för folkhälsoarbetet gällande hela landskapet. En sådan plan skulle i stället ersättas av kommunalförbundets verksamhetsplan, vilken skulle uppgöras årligen för fem år i sänder. Landskapsstyrelsen

skulle utfärda anvisningar rörande densamma och även ha rätt att innan planen fastställles återsända den till kommunalförbundet för ändring och komplettering. Med tanke på att planen borde vara överensstämmande med den hela riket omfattande planen, som utarbetas av medicinalstyrelsen, skulle landskapsstyrelsen inhämta medicinalstyrelsens yttrande, innan verksamhetsplanen fastställles.

På samma sätt som i landskapslagen om grunderna för skolväsendet föreslås att stadgandena i 4 kap. rörande landskapsbidrag huvudsakligen ges formen av en hänvisning till i riket gällande bestämmelser om statsunderstöd i motsvarande fall. Därigenom skulle i riket genomförda lagändringar i detta avseende utan vidare åtgärd från landskapets sida träda i kraft här. Enligt 27 § rikets folkhälso- lag skulle statsunderstödet för hälsocentrals nödiga anläggnings- och driftskostnader utgå enligt den allmänna bärkraftsklassificeringen av kommunerna som följer.

Bärkraftsklass	Statsunderstödet i procent
1	70
2	66
3	62
4	58
5	54
6	51
7	48
8	45
9	42
10	39

I 33 § (42 §) har stadgandet ändrats såtillvida att landskapsstyrelsens befogenhet att avbryta verksamheten vid hälsocentralen såsom onödig utgått. Landskapsstyrelsen har nämligen såsom övervakande myndighet möjlighet att på annat sätt åstadkomma ändring av eventuella brister i hälsocentralens verksamhet. Däremot har medicinalstyrelsens befogenhet i detta avseende icke inskränkts.

Stadgandena angående lagens ikraftträdande föreslås ingå i en särskild lag, landskapslagen angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet. I sak föreslås dess stadganden få i stort sett samma innehåll som 6 kap. i landskapsstyrelsens tidigare gjorda lagförslag. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juni 1973.

Med hänvisning till det anförda får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om folkhälsoarbetet.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden.

1 §.

Med folkhälsoarbetet avses i denna landskapslag verksamhet, som strävar till att upprätthålla och främja befolkningens hälsa och som i detta syfte är särskilt inriktad på den vård som rör den enskilda människans hälsa och hennes livsmiljö.

Angående den vård som berör livsmiljön och till denna vård ansluten verksamhet stadgas särskilt. I övrigt skall om folkhälsoarbetet gälla vad i denna lag är stadgat, såframt ej i annan lag eller i stadganden som är utfärdade med stöd av sådan är annorlunda föreskrivet.

2 kap.

Förvaltning.

2 §.

Den högsta ledningen av och tillsynen över folkhälsoarbetet samt övervakningen av denna lags verkställighet ankommer på landskapsstyrelsen, till de delar dessa förvaltningsuppgifter icke enligt 19 § självstyrelselagen för Åland är förbehållna rikets myndigheter.

För behandling av allmänna och vittbärande frågor angående folkhälsoarbetet kan tillsättas en rådgivande delegation, varom närmare stadgas i landskapsförordning.

3 §.

Kommun åligger att ordna folkhälsoarbetet på sätt i denna lag stadgas eller eljest föreskrives.

4 §.

För folkhälsoarbetet bildar hela landskapet ett distrikt, som förvaltas av ett kommunalförbund med samtliga kommuner som medlemmar. Kan icke kommunerna enas om grunderna för kommunalförbundets verksamhet eller prövar landskapsstyrelsen särskilda skäl föreligga för ändring av samarbetsvillkoren, kan landskapsstyrelsen efter kommunernas hörande fastställa grundstadgan eller ändring av denna.

I 1 mom. nämnda kommunalförbund benämnes i denna lag kommunalförbundet.

Kommunalförbundet omhänderhar även de uppgifter, vilka ankommer på medlemskommunerna enligt andra lagar som gäller folkhälsoarbetet. Kommunalförbundet kan därutöver omhänderha den kommunala veterinärvården och andra kommunala uppgifter, vilkas ändamålsenliga skötsel

fordrar samarbete mellan kommunerna. Sådana uppgifter kan landskapsstyrelsen jämväl, efter kommunernas hörande ålägga kommunalförbundet inom de gränser 19 § självstyrelselagen för Åland stadgar.

I grundstadgan för kommunalförbundet fastställles antalet förbundsfullmäktige och deras röstetal utan hinder av vad därom är stadgat i landskapslagen om samarbete mellan kommuner (9/60).

5 §.

Kommunerna deltagar i kommunalförbundets årliga kostnader för folkhälsoarbetet sålunda att nettokostnaderna, sedan i 24 § nämnt landskapsbidrag avdragits, fördelas mellan kommunerna i förhållande till envar kommuns skattören under föregående år. På sjömansinkomst beräknas antalet skattören sålunda att det av sjömansskatten till kommunen redovisade beloppet i mark multipliceras med talet tio.

6 §.

Kommunalförbundets förbundsstyrelse benämnes hälsovårdsstyrelse. För handläggning av ärenden som berör den enskilda människans livsmiljö, särskilt allmänhygieniska och sanitära frågor, tillsätter förbundsfullmäktige en hälsonämnd för varje i grundstadgan fastställt övervakningsområde. Angående uppdelningen av ärendena mellan hälsovårdsstyrelsen och hälsonämnderna gäller vad därom föreskrives i det reglemente för folkhälsoarbetet varom stadgas i 18 §.

Vad i annan landskapslagstiftning är stadgat om hälsovårdsnämnd gäller, beroende på stadgandets innehåll och med beaktande av 2 mom. antingen hälsovårdsstyrelse eller hälsonämnd.

7 §.

Hälsovårdsstyrelsen består av en ordförande och minst sex ledamöter. Varje hälsonämnd består av minst sex medlemmar, av vilka minst två bör tillhöra hälsovårdsstyrelsen. Hälsonämnd bör vara så sammansatt att varje kommun inom övervakningsområdet är representerad i densamma. Valbar till hälsonämnd är för kommunala uppdrag i kommun inom nämndens övervakningsområde valbar invånare.

Hälsovårdsstyrelsens och hälsonämnds medlemmar och personlig ersättare för envar av dem utses av förbundsfullmäktige för fyra år i sänder. Hälsovårdsstyrelsen utser inom sig viceordförande samt hälsonämnd ordförande och viceordförande för ett år i sänder.

8 §.

Tjänsteman vid landskapsstyrelsen som har till uppgift att övervaka folkhälsoarbetet är icke valbar till hälsovårdsstyrelsen eller hälsonämnd.

9 §.

På yrkande av landskapsstyrelsen skall hälsovårdsstyrelsen eller hälsonämnd sammankallas i brådskande ordning för att handlägga i yrkandet uppgivet ärende. Vid detta sammanträde har av landskapsstyrelsen förordnade tjänstemän rätt att närvara samt att delta i diskussionen men icke i beslutsfattandet.

10 §.

Hälsovårdsstyrelsen är berättigad att för tjänstebruk erhålla nödiga uppgifter från landskapets, statens, församlings och kommuns myndigheter samt av alla dem som utför folkhälsoarbete, såvida icke av stadgandena om tystnadsplikt annat följer.

11 §.

Innehavare av tjänst vid kommunalförbundet äger rätt att inom ramen för sina tjänsteåligganden utföra inspektioner på platser där det finnes anledning att befara att sanitär risk eller olägenhet yppar sig. Om inspektion av bostäder gäller vad därom är särskilt stadgat.

12 §.

Hälsovårdsstyrelsen skall lämna landskapsstyrelsen, medicinalstyrelsen och länsstyrelsen uppgifter rörande folkhälsoarbetet inom distriktet samt kalenderårsvis, enligt av landskapsstyrelsen fastställt formulär, däröver uppgöra en årsberättelse, vilken senast i april månad efter verksamhetsåret skall sändas till nämnda myndigheter.

3 kap.

Folkhälsoarbetet.

13 §.

Såsom till folkhälsoarbetet hörande skyldigheter åligger det kommunalförbundet på sätt i förbundets verksamhetsplan närmare föreskrives:

- 1) att upprätthålla hälsovårdsrådgivning, till vilken hänföres hälsofostran omfattande rådgivning om mödra- och barnavård och om förebyggande av havandeskap samt allmänna hälsoundersökningar;
- 2) att ordna befolkningens sjukvård, till vilken hänföres läkarundersökning, läkarvård och medicinsk rehabilitering, samt första hjälp inom landskapet;
- 3) att draga försorg om sjuktransporter, vilket dock icke innefattar skyldighet att anskaffa och underhålla andra fortskaffningsmedel än sjuktransportbilar;

4) att bedriva verksamhet föratt bekämpa tandsjukdomar, till vilken hänföres upplysning och förebyggande verksamhet samt tandvård för befolkningen; samt

5) att upprätthålla skolhälsovården, till vilken hänföres övervakningen av de sanitära förhållandena i skolorna samt specialundersökningar på sätt angående sådan undersökning närmare stadgas.

Med befolkningen avses i denna lag de personer som i enlighet med 9 § lagen om befolkningsböcker (FFS 141/69) har hemort i kommun i landskapet. Med persons bonings- och hemkommun avses den kommun där han enligt sagda lagrum har hemort.

14 §.

Kommunalförbundet upprätthåller en hälsocentral, vars funktioner efter behov kan förläggas till mottagningsfilialer eller ordnas med hjälp av rörliga verksamhetsenheter.

Kommunalförbundet kan med medicinalstyrelsens samtycke, överenskomma med arbetsgivare om att hälsocentralen ombesörjer arbetsgivaren åliggande hälsovård.

15 §.

Kommunalförbundet kan besluta att vid hälsocentralen inrätta vårdplatser, på vilka i första hand skall för vård intagas patient, som med beaktande av sjukdomens art samt behovet av vård och medicinsk rehabilitering eller med hänsyn till konvalescensgraden mest ändamålsenligt kan vårdas där.

16 §.

I hälsocentralens handlingar skall anteckning göras angående hälsotillståndet hos person, som besöker hälsocentralens läkare eller annan mottagning eller hos vilken någon av hälsocentralens personal gör besök eller som intagits på vårdplats i hälsocentralen. Till sjukvårdsanstalt vid vilken patient vårdas skall på begäran översändas hälsocentralens uppgifter angående patienten. Har person flyttat till kommun i riket, överföres handlingarna rörande honom till vederbörande hälsovårdscentral på anhållan av denna.

Handlingar, vilka innehåller uppgifter om persons hälsotillstånd och vilka den som utövat privat läkar- eller tandläkarverksamhet kvarlämnar inom landskapet eller vilka tillhör privat sjukvårds- eller forskningsinrättning, som upphör med sin verksamhet där, skall mottagas av hälsocentralens arkiv för att där omhänderhas såsom ett fristående arkiv.

17 §.

Hälsovårdsstyrelsen skall årligen utarbeta en verksamhetsplan för

det i 13 § avsedda folkhälsoarbetet att gälla för de närmast följande fem kalenderåren. Verksamhetsplanen skall, i enlighet med vad genom landskapsförordning stadgas, innehålla detaljerad redogörelse för omfattningen av kommunalförbundets folkhälsoarbete, verksamhetssätten samt anläggnings- och driftskostnaderna i anslutning till verksamheten. Verksamhetsplanen godkännes av förbundsfullmäktige och fastställles av landskapsstyrelsen efter medicinalstyrelsens hörande. Planen skall underställas landskapsstyrelsen inom tid som denna bestämmer.

Verksamhetsplanen skall fastställas oförändrad, likväl så, att däri kan göras justeringar av rättelsenatur. Strider verksamhetsplanen mot lag eller förordning eller är den annars oändamålsenlig, skall den återsändas för ny behandling.

Vid ändring av fastställd verksamhetsplan skall iakttagas vad i 1 och 2 mom. är stadgat om utarbetande, godkännande och fastställande av verksamhetsplan.

18 §.

I reglemente för folkhälsoarbetet skall närmare bestämmas om ordnandet av folkhälsoarbetets förvaltning i kommunalförbundet.

I reglementet skall upptagas utom annat bestämmelser om läkares vid hälsocentral skyldighet att lämna av polismyndighet begärd handräckning för utförande av rättsmedicinska undersökningar beträffande klinisk undersökning av levande person och yttre kroppsundersökning av avliden.

Reglementet och ändring av detsamma godkännes av förbundsfullmäktige och fastställles av landskapsstyrelsen och till den del det gäller på rikets förvaltning ankommande uppgifter av medicinalstyrelsen. I fråga om fastställandet skall i tillämpliga delar iakttagas vad i 17 § 2 mom. är stadgat.

19 §.

bundet

För hälsovårdstjänster, vilka det enligt 13 § åligger kommunalförbundet att **utföra**, uppbäres ej avgift av patienten, dock så, att genom landskapsförordning kan bestämmas att av patient skall uppbäras ersättning för sjuktransport, vårdmaterial och hjälpmedel som anskaffats genom hälsocentralens försorg samt för uppehållet i hälsocentralen.

20 §.

Vårdas på hälsocentralens vårdplats patient, som har sin bonings- och hemkommun i riket, skall hälsovårdscentralen i denna kommun ersätta patientens sjukvård.

21 §.

Kostnaderna för undersökning och vård i hälsocentralen eller på

dess vårdplatser av utlänning, som icke har i 13 § 2 mom. avsedd hemort i Finland, ersättes av ordinarie landskapsmedel.

22 §.

Har annat icke avtalats, skall beträffande i 20 och 21 §§ avsedd ersättning gälla vad därom i motsvarande fall är stadgat i riket.

23 §.

Har för i 13 § 1 mom. 5 punkten avsedd elev, som icke är invånare i någon av landskapets kommuner anordnats i nämnda lagrum avsedd specialundersökning, skall den hälsovårdscentral i riket som upprätthålles av elevens bonings- och hemkommun till hälsocentralen utgiva ersättning för undersökningen, inklusive av läkare eller specialläkare ordinerade laboratorie-, röntgen- och andra undersökningar, ävensom skäligen kostnader för elevens och eventuellt behövligen följeslagares resa.

4 kap.

Landskapsbidrag.

24 §.

För hälsocentralens nödiga anläggnings- och driftskostnader beviljar landskapsstyrelsen kommunalförbundet landskapsbidrag i enlighet med i riket gällande grunder för statsunderstöd för motsvarande ändamål och med beaktande av landskapets avskilda läge och särförhållanden samt rådande prisläge och befolkningens särskilda levnadsbetingelser.

25 §.

Har personalens storlek icke fastställts i kommunalförbundets verksamhetsplan skall landskapsstyrelsen på anhållan giva förhandsbesked om de personalkostnader som kommer att godkännas såsom berättigande till landskapsbidrag.

Har i fråga om personalens avlöning eller övriga ekonomiska förmåner avvikelser gjorts från de i 24 § nämnda grunderna, kan landskapsstyrelsen besluta, att landskapsbidraget helt eller delvis förvägras i fråga om den avlöning eller de övriga ekonomiska förmåner, beträffande vilka avvikelser gjorts.

26 §.

Innan lokaliteter för hälsocentralen, som förutsättes i verksamhetsplanen, bygges eller väsentligt ändras eller utvidgas, skall byggnads-, ändrings- eller utvidgningsplanen underställas landskapsstyrelsen för godkännande.

27 §.

Förutsättning för erläggande av landskapsbidrag för anläggnings-

099
kostnader är, att landskapsstyrelsen på ansökan, som gjorts innan grundläggningsarbetena eller grundanskaffningarna inletts, godkännt kostnaderna såsom grund för landskapsbidrag.

Vad i 1 mom. är stadgat gäller, då fråga är om byggnade av nya lokaliteter för hälsocentralen eller om fullständig grundreparation av dess gamla lokaliteter, även beviljande av landskapsbidrag för dessa lokaliteters driftskostnader.

Då vägande skäl föreligger, kan landskapsstyrelsen bevilja landskapsbidrag att helt eller delvis erläggas för grundläggningsarbeten eller grundanskaffningar i fråga om lokaliteter för hälsocentralen, som ingår i verksamhetsplanen, oaktat arbetena eller anskaffningarna inletts innan de godkännts.

28 §.

Efter det landskapsstyrelsen godkännt de i 27 § avsedda grundläggningsarbetena och grundanskaffningarna utbetalas förskott på landskapsbidraget, allteftersom grundläggningsarbetena eller grundanskaffningarna framskrider. Landskapsbidraget utbetalas efter det arbetena eller anskaffningarna slutförts.

29 §.

Landskapsbidraget för driftskostnader erlägges årligen i efter-skott. Av landskapsbidraget erlägges likväl månatligen i förskott en tolftedel av totalbeloppet av det för föregående år uträknade landskapsbidraget. På synnerliga skäl kan landskapsstyrelsen bestämma förskottet till ett större eller mindre belopp.

Under hälsocentralens första verksamhetsår bestämmes förskottet på landskapsbidraget enligt uppskattning.

5 kap.

Särskilda stadganden.

30 §.

Hälsocentralens lokaliteter får ej tagas i bruk, förrän landskapsstyrelsen godkännt dem för ändamålet och, såvida fråga är om vårdplatser, fastställt dessas antal.

31 §.

I enlighet med landskapsstyrelsens anvisningar skall kommunalförbundet förordna tjänsteinnehavare som utför folkhälsoarbete att delta i kompletterande utbildning som rör hans område.

32 §.

Medlem av hälsovårdsstyrelsen eller hälsonämnd eller dessa underställd person i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande får icke utan tillstånd yppa enskild hemlighet eller familjs hemlighet, som de på grund av sin ställning fått kännedom om.

Den som bryter mot tystnadsplikten skall straffas med böter eller med fängelse i högst sex månader, om icke strängare straff är stadgat i annan lag. Allmän åklagare får icke väcka åtal, om ej målsäganden anmält brottet till åtal.

33 §.

Såframt i hälsocentralens verksamhet icke iakttages gällande stadganden eller bestämmelser eller fastställd verksamhetsplan eller om i verksamheten yppar sig missförhållanden och rättelse icke inom förelagd tid har skett, kan landskapsstyrelsen avbryta erläggandet av landskapsbidraget eller inställa utbetalningen av förskott på detsamma.

Angående medicinalstyrelsens rätt att helt eller delvis avbryta verksamheten vid hälsocentralen gäller vad därom i riket är stadgat.

34 §.

Överlåtes hälsocentralen tillhörig fast eller lös egendom, vars anskaffningskostnader helt eller delvis finansierats med landskapets medel, till annan ägare på annat sätt än med stöd av landskapslagen ^{angående} införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet ⁽¹⁹³⁾ eller upphör användningen av egendomen för i denna lag avsedd verksamhet eller ändras användningsändamålet så, att landskapsstyrelsen icke kan godkänna verksamheten såsom sådan verksamhet som avses i denna lag, kan landskapsstyrelsen besluta, att nämnda egendom inlöses till landskapet till ett av landskapsstyrelsen uppskattat skäligt pris. Erlagt landskapsbidrag skall härvid anses utgöra betalning för en motsvarande del av inlösningspriset. Beslutet skall fattas och delgivas inom ett år efter det kommunalförbundet underrättat landskapsstyrelsen om förändringen eller landskapsstyrelsen konstaterat förändringen och underrättat kommunalförbundet därom.

Har landskapsstyrelsen givit sitt samtycke till i 1 mom. nämnd förändring, föreligger icke inlösningsrätt. Till landskapet skall härvid likväl erläggas en så stor del av egendomens värde, som motsvarar den proportionella andel som beloppet av de med landskapsmedel finansierade kostnaderna utgör av anläggningskostnaderna, såframt landskapsstyrelsen icke helt eller delvis beviljar befrielse härifrån.

Sker i 1 mom. avsedd överlåtelse till kommun eller till annat kommunalförbund, som erhåller landskapsbidrag för motsvarande anläggningskostnader, kan detta landskapsbidrag och det belopp som enligt 2 mom. skall erläggas till landskapet kvittas till den del beloppen täcker varandra.

35 §.

Värdet av i 34 § nämnd egendom fastställles i fråga om områden, byggnader och lösöre i dessa genom uppskattning av anskaffningskostnaderna vid tidpunkten för värderingen och genom avdrag av skälig minskning i värde och bruksvärde.

Egendomens värde och den ersättning som skall erläggas fastställles av en kommission, som består av en av landskapsstyrelsen förordnad ordförande och fyra andra medlemmar. Av sistnämnda medlemmar utser landskapsstyrelsen två och kommunalförbundet två.

36 §.

Hälsocentralen tillhörig fast eller lös egendom, vars anskaffningskostnader helt eller delvis finansierats med landskapets medel, skall vara brandförsäkrad till sitt fulla värde.

37 §.

I hälsovårdsstyrelsens och hälsonämnds beslut sökes ändring genom besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar efter delfåendet.

Vad i 1 mom. är stadgat äger ej tillämpning, såframt i lag eller förordning angående ändringssökande är annorlunda stadgat eller såframt ändringssökande är förbjudet, ej heller om hälsonämnds beslut med tillämpning av landskapslagen om kommunalförvaltning i landskommunerna i landskapet Åland (16/56) kan underställas hälsovårdsstyrelsen för prövning.

I beslut, som fattats av i 35 § avsedd kommission, får ändring sökas genom besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar efter delfåendet.

Om ändringssökande i länsstyrelsens beslut är särskilt stadgat.

38 §.

Hälsovårdsstyrelsens eller hälsonämnds beslut kan verkställas, innan det vunnit laga kraft, på sätt i 131 § landskapslagen om kommunalförvaltning i landskommunerna i landskapet Åland är stadgat. Utan hinder av sagda stadgande kan beslut oaktat ändringssökande verkställas, om det till sin art är sådant, att det bör verkställas utan dröjsmål, eller om beslutets ikraftträdande av sanitära skäl icke kan uppskjutas och hälsovårdsstyrelsen eller hälsonämnden förordnat, att beslutet omedelbart skall verkställas.

39 §.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

40 §.

Om ikraftträdandet av denna lag stadgas i landskapslagen angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet.

Då denna lag / upphäves landskapslagarna av den 14 september 1945 om den allmänna läkarvården i landskapet Åland (19/45), om kommunala hälsosysstrar i landskapet Åland (20/45), om kommunala rådgivningsbyråer för mödra- och barnavård i landskapet Åland (22/45) samt om kommunala barnmorskor i landskapet Åland (21/45) ävensom 7-9, 87 och 88 §§ landskapslagen den 25 juli 1967 om hälsovården (36/67), landskapslagen den 2 juli 1953 om läkarbefattning vid folkskolorna i landskapet Åland (21/53) och landskapslagen den 20 juli 1960 om tandvård i folkskolorna (21/60), samtliga jämte i den senare vidtagna ändringar.

L a n d s k a p s l a g
angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 §.

Landskapslagen den 1973 om folkhälsoarbetet
(/73), som i denna lag benämnes folkhälsolagen, träder i kraft
den 1 juni 1973 med nedan stadgade undantag.

I 4 § folkhälsolagen avsett kommunalförbund benämnes i denna lag
kommunalförbundet.

2 §.

Kommunalförbundet skall bildas redan innan folkhälsolagen träder
i kraft. Kommunalförbundets hälsocentral begynner med sin verksamhet
omedelbart vid folkhälsolagens ikraftträdande. Såvitt den i 17 § av-
sedda verksamhetsplanen icke därförinnan blivit fastställd, utför
hälsocentralen till dess planen blir fastställd till folkhälsoarbetet
hörande funktioner i samma omfattning som före ikraftträdandet av
sagda lag.

Reglementen och instruktioner, vilka fastställts eller godkänts
med stöd av stadgandena som upphävts genom folkhälsolagen, skall,
till den del de icke står i strid med stadgandena i sagda lag, iakt-
tagas till dess nya föreskrifter i stadgad ordning utfärdats.

3 §.

I 13 § 1 mom. 2 punkten folkhälsolagen avsedd sjukvård är efter
utgången av år 1979 avgiftsfri på sätt i 19 § samma lag är stadgat.
Därförinnan kan av patient uppbäras avgift och ersättning i enlighet
med vad i riket är stadgat om dylika avgifter och ersättningar.

Efter det folkhälsolagen trätt i kraft är sådan tandvård, som avses
i dess 13 § 1 mom. 4 punkten, för de invånare i landskapets kommuner
vilka icke fyllt 17 år, avgiftsfri på sätt i 19 § sagda lag är stad-
gat.

Beträffande avgiftsfri tandvård för andra än i 2 mom. nämnda
invånare i landskapet skall gälla vad därom i riket är stadgat.

4 §.

Om icke av kommunalförbundets verksamhetsplan annat följer skall
för i folkhälsolagen avsedd verksamhet användas byggnader, lokalite-
ter och lösöre, som före sagda lags ikraftträdande varit i motsvaran-
de bruk. Detta gäller även i 8 och 12 §§ landskapslagen om kommunala
rådgivningsbyråer för mödra- och barnavård i landskapet Åland avsedd
inredning och utrustning.

Överlåtes i 1 mom. nämnd egendom till kommunalförbundet skall i tillämpliga delar gälla vad i 6 § lagen angående införande av folkhälsolagen (FFS 67/72) är stadgat.

5 §.

Såsom hälsocentrals lokalteter får, utan att i 30 § folkhälsolagen avsett godkännande utverkas, användas lokalteter, vilka före folkhälsolagens ikraftträdande använts för motsvarande ändamål.

6 §.

I samband med inrättandet av hälsocentralen indrages de läkar- och tandläkartjänster samt tjänster för utövare av sjukvårdsyrke även- som övriga tjänster hos kommun eller kommunalförbund, vilkas innehavare är verksamma på folkhälsöarbetets område, och ordinarie tjänsteinnehavare och tillfällig tjänsteinnehavare, som står i tjänsteförhållande av varaktig natur, överföres från tjänst som indrages till motsvarande tjänst i hälsocentralen, likväl så, att kommunal hälsosyster och kommunal barnmorska överföres till hälsovårdartjänst, som inrättas. Likaledes överföres sådan arbetstagare i arbetsavtalsförhållande av varaktig natur, som är verksam inom folkhälsöarbetet, till anställning i motsvarande arbetsavtalsförhållande i hälsocentralens tjänst.

Angående kommunal hälsosyster-barnmorskas, hälsosysters och barnmorskas kompetens att efter folkhälsolagens ikraftträdande omhänderta hälsovårdaruppgifter gäller vad därom i motsvarande fall är stadgat i riket.

Kommunal hälsosyster och kommunal barnmorska, som vid folkhälsolagens ikraftträdande är i tjänst och som på sätt som förutsättes i landskapslagen den 16 april 1964 angående ändring av landskapslagen om kommunala hälsosyster i landskapet Åland (12/64) eller landskapslagen av samma dag angående ändring av landskapslagen om kommunala barnmorskor ^{i landskapet Åland} (11/64), bibehållit sin rätt till löne- och naturaförmåner, semester och sjukledighet samt pension, som tillkom henne enligt tidigare gällande stadganden, är fortfarande berättigad till sagda förmåner, om hon inom sex månader från folkhälsolagens ikraftträdande bevisligen meddelar hälsovårdsstyrelsen att hon så önskar.

Den som blivit överförd på sätt som avses i 1 mom. har rätt att erhålla till tjänste- eller arbetsavtalsförhållandet anslutna förmåner så, att de icke är ofördelaktigare än de motsvarande förmåner, vilka tillkom vederbörande enligt det tidigare tjänste- eller arbetsavtalsförhållandet.

Vad i riket är stadgat angående den avlöning för hälsovårdare, som skall utgöra grund för statsbidrag, skall även äga tillämpning beträffande hälsovårdarens avlöning som grund för landskapsbidraget.

Angående läkares och tandläkares vid hälsocentralen avlöning gäller vad därom i riket är stadgat.

7 §.

Sådan enligt 6 § överförd tjänsteinnehavare, vars rätt till pension bestämts enligt samma stadganden som i fråga om personer i tjänsteförhållande till landskapet, tillkommer, medan han är i kommunalförbundets tjänst, rätt till pensionskydd av kommunala pensionsanstalten i enlighet med de grunder, vilka angående hans pensionskydd var gällande vid tidpunkten för folkhälsolagens ikraftträdande, om han inom ett år från sagda lags ikraftträdande skriftligen meddelar hälsovårdsstyrelsen att han så önskar. Den som icke gjort sådan anmälan har rätt att för pension på grund av tjänsteförhållandet till kommunalförbundet utöver tiden i kommunalförbundets tjänst enligt samma grunder tillgodoräkna sig även den tid som vid folkhälsolagens ikraftträdande enligt för honom gällande stadganden skulle ha tillgodoräknats honom såsom till pension berättigande tjänstgöringstid för hans pension på grund av den indragna tjänsten. Med ovan avsedd tjänstgöring jämföras härvid sådan annan tjänstgöring, som landskapsstyrelsen enligt prövning godkänt såsom tjänstgöring som får tillgodoräknas för landskapspension.

Kommunala pensionsanstalten erhåller av landskapets medel ersättning för den del av pension, som erlagts till i 1 mom. avsedd person, eller av familjepension efter honom, som motsvarar den proportion, i vilken den tjänstgöringstid, som enligt 1 mom. skall tillgodoräknas för pension, står till hela den tjänstgöringstid som berättigar till pension, likväl icke till den del, i fråga om vilken landskapsunderstöd enligt därom gällande stadganden icke utgått för utgifterna för den pensionsgrundande avlöningen. Ersättningen kan, om så överenskommes, uppskattas och erläggas på en gång.

Vad i 1 och 2 mom. är stadgat tillämpas även på stads- och kommunalläkare, för vars avlöning kommun^{eller kommunalförbund} erhållit landskapsunderstöd.

Såframt tjänsteinnehavare eller arbetstagare, som överförs till kommunalförbundets tjänst, med stöd av 16 § 1 mom. rikets lag om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (FFS 202/64) eller annat stadgande eller annan bestämmelse äger rätt till pension enligt ifrågavarande kommuns eller kommunalförbunds pensionsstadga, bibehåller han denna rätt till pension även under den tid han är i kommunalförbundets tjänst. Kommunalförbundet har rätt att erhålla landskapsbidrag i enlighet med vad som för ifrågavarande persons pensionskostnader borde ha erlagts i landskapsbidrag till den kommun eller det kommunalförbund, från vars tjänst han blivit överförd.

8 §.

Till tjänsteinnehavare, som överförts till tjänstgöring hos kommunalförbundet, skall, medan han tjänstgör där eller är pensionerad därifrån, av pension som möjligen tillkommer honom från hans tidigare tjänst på grund av att denna indragits, erläggas blott den del som överstiger hans avlöning i den nya tjänsten eller pensionen på grund av denna.

Tjänsteinnehavare, som utan giltig orsak vägrar att övergå till tjänstgöring hos kommunalförbundet, är icke före uppnådd pensionsålder berättigad till pension, som möjligen tillkommer honom från hans tidigare tjänst, på grund av att denna indragits, ej heller till lön på indragningsstat.

9 §.

Har tjänsteinnehavare eller arbetstagare, som blivit överförd i enlighet med 6 §, icke erhållit vederbörlig semester under det år, vid vars utgång överföringen sker, har han rätt att under tjänstgöringen hos kommunalförbundet erhålla semester åtminstone enligt samma grunder som före överföringen.

Semesterlönen eller semesterersättningen utgår härvid till honom i enlighet med den avlöning som tillkommer honom i kommunalförbundets tjänst. Kommunalförbundet har för de härav föranledda utgifterna rätt till ersättning av den kommun eller det kommunalförbund, från vars tjänst han blivit överförd, likväl endast till den del det landskapsbidrag, som erlägges åt förstnämnda kommunalförbund för sagda semesterlön eller semesterersättning, icke täcker dem.

10 §.

Tjänsteinnehavare eller arbetstagare, som överförts till kommunalförbundets tjänst, skall även under de följande tjänstgöringsåren där givas minst lika lång semester som han skulle ha åtnjutit i den tidigare anställningen enligt de grunder, vilka var i kraft före överföringen. Av utgifterna för den semesterlön eller semesterersättning, som utgår det första kalenderåret efter överföringen, ersättes av den kommuns eller det kommunalförbunds medel, från vars tjänst vederbörande blivit överförd, en så stor del som motsvarar den tid, under vilken han av den till semester berättigande tjänstgöringstiden varit i sistnämnda kommuns eller kommunalförbunds tjänst, likväl med iakttagande av vad som stadgas i 9 § 2 mom.

11 §.

I fråga om de funktioner, för vilka kommun före folkhälsolagens

ikraftträdande icke erhållit förskott på landskapsbidrag, gives sådant under hälsocentralens första verksamhetsår till ett belopp av en femtedel av det förskott som beviljas enligt 29 § folkhälsolagen, och under det följande året till ett belopp av två femtedelar och så vidare årligen förhöjt med en femtedel till dess förskottet är sådant som avses i sagda 29 §.

12 §.

Då hälsocentralen inleder sin verksamhet överföres till dess arkiv vederbörande kommunal- eller stadsläkares samt rådgivningsbyråers för mödra- och barnavård patientkort och sjukberättelser ävensom motsvarande arkiv rörande befolkningens hälsotillstånd.

13 §.

Medlemmarna i hälsovårdsstyrelsen och hälsonämnderna väljes första gången för tiden mellan den 1 juni 1973 och den 31 december 1975.

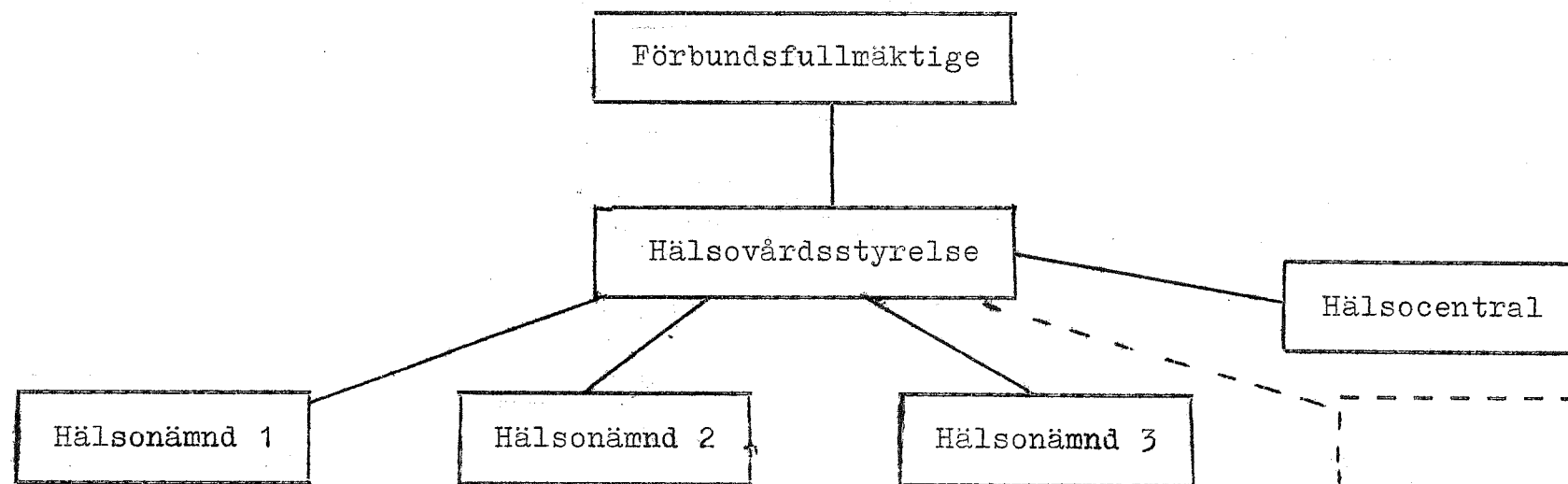
Mariehamn, den 8 november 1972.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Alarik Häggblom
Alarik Häggblom

Lagberedningschef *Sune Carlsson*
Sune Carlsson.

Tablå över bidrag för den öppna vården enligt
1971 års kostnader

Kommun	Summa utg. 1971	Utb. landskaps- bidrag	Kommunalför- bruttoutg. fördelade enl. invånar- antal	Bidrag enl. FHL	Netto- kostn.	Skattören inkl. sjömans- skatten 1970	Kommunernas andelar enl. skattöres- principen	Kommuner- nas ande- enl. in- vånaran- tal
Mariehamn x) 8.770, 6:51	148.178,69	104.071,32	214.429,23	109.358,91	105.070,32	66.719.431	132.855,39	99.757,07
Brändö 626, 2:66	29.119,49	23.096,93	15.305,88	10.101,88	5.204,-	2.224.621	4.429,79	7.120,62
Föglö 702, 2:66	22.769,92	17.714,78	17.164,11	11.328,31	5.835,80	2.887.212	5.749,19	7.985,11
Kumlinge 534, 1:70	13.197,97	10.073,65	13.056,46	9.139,52	3.916,94	1.732.321	3.449,50	6.074,14
Kökar 368, 2:66	22.602,-	17.710,90	8.997,71	5.938,49	3.059,22	1.064.352	2.119,40	4.185,93
Sottunga 183, 4:58	21.014,71	16.224,49	4.474,40	2.595,15	1.879,25	793.540	1.580,14	2.081,59
<u>Norra Ål. Hälsov. distrikt</u>	123.111,18	88.530,56						
Finström 1.731, 7:48			42.323,57	20.315,31	22.008,26	8.412.329	16.751,13	19.689,78
Geta 483, 2:66			11.809,49	7.794,26	4.015,23	1.668.044	3.321,51	5.494,03
Saltvik 1.501, 7:48			36.700,-	17.616,-	19.084,-	6.906.296	13.752,23	17.073,57
Sund 983, 5:54			24.034,84	12.978,81	11.056,03	4.126.533	8.217,-	11.181,43
Vårdö 420, 2:66			10.269,13	6.777,63	3.491,50	1.768.454	3.521,45	4.777,42

x) Mantalsskrivna inv. 1.1. 1971

Bärkraftskl. 1971: bidragsprocent

Södra Ål. Hälsov. 138.621,90	100.216,49							
<u>distrikt</u>								
Eckerö 734, 3:62		17.946,52	11.126,84	6.819,68	3.421.043	6.812,19	8.349,10	
Hammarland 1.063, 5:54		25.990,67	14.034,96	11.955,71	4.612.124	9.183,94	12.091,41	
Jomala 2.101, 7:48		51.370,18	24.657,69	26.712,49	10.316.995	20.543,82	23.898,45	
Lemland 697, 4:58		17.041,86	9.884,28	7.157,58	3.139.568	6.251,70	7.928,24	
Lumparland 315, 7:48		7.701,81	3.696,87	4.004,94	1.372.284	2.732,57	3.583,06	
	518.615,86	377.639,12	518.615,86	277.344,91	241.270,95	121.165.147	241.270,95	241.270,95

Till bidrag berättigade kostnader summa 518.615,86 mk

./. landskapsbidrag 377.639,12

Kom. andel summa 140.976,74 mk

Totala antalet mantalsskrivna invånare 1.1. 1971 = 21.211